

Rīgā

12.05.2021. Nr. LPA 1.8.-13

Kultūras ministrijai

*Iebildumi un priekšlikumi satura korekcijām
Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības
plānam 2021.-2023.gadam*

Biedrība “Latvijas Pilsoniskā alianse” (turpmāk - LPA) ir iepazinusies ar Kultūras ministrijas sagatavoto Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības plānu 2021.-2023.gadam (turpmāk - Plāns), un sniedz atzinumu.

Aicinām virzienu “2.1. Veicināt iedzīvotāju demokrātijas prasmju un zināšanu apguvi atbilstoši globālajiem un laikmeta izaicinājumiem, tai skaitā mūžizglītības kontekstā” papildināt ar pilsoniskās kompetences veicināšanu. Esošajā Plāna redakcijā iekļauta virkne aktivitāšu piemēru, taču neviens no tiem nav vērtējams kā iedzīvotāju demokrātijas prasmju un zināšanu apguve jeb pilsoniskās kompetences veicināšanas aktivitāte, tas ir aktivitātes, kas veicina pilsoniskās zināšanas, prasmes un attieksmi, balstoties uz demokrātiskām vērtībām (Plāna 11., 12.lpp).

Vēršam uzmanību, ka Plānā vairākkārt ir atsauces uz Eiropabarometra rādītājiem, ņemot vērā, ka Eiropabarometra metodoloģija paredz tikai Eiropas pilsoņu viedokļu noskaidrošanu, aicinām terminu “iedzīvotāji” nomainīt uz “pilsoņi”, kas būtu atbilstošāk.

Plāna 13.lpp norādīts, ka “**Tiesiskās vides uzlabošanai** tika izstrādāti Ministru kabineta 2015.gada 22.decembra noteikumi Nr.779 „Biedrību un nodibinājumu klasificēšanas noteikumi”(..)”, vēršam uzmanību, ka attiecīgo Ministru kabineta noteikumus mērķis, kas nostiprināts noteikumu anotācijā ir “(..) nodrošināt pietiekamu normatīvo pamatu reģistrā ierakstīto biedrību un nodibinājumu identificēšanai atbilstoši to darbības jomai, nodrošinot informācijas par biedrības vai nodibinājuma darbības jomu publisku pieejamību vienuviet, ar mērķi nodrošināt sekmīgu to iesaisti sociāli ekonomisko jautājumu risināšanā, tiesiski saistošu paplašināto ģenerālvienošanos ieviešanā, mediācijas veicināšanā, brīvprātīgā darba un prakšu organizēšanā. Atbilstoši Satversmes 102.pantam un Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 11.pantam ikvienam ir tiesības apvienoties biedrībās, politiskās partijās un citās sabiedriskās organizācijās un šo tiesību izmantošanu nedrīkst pakļaut nekādiem ierobežojumiem, izņemot tiem, kas noteikti ar likumu un ir nepieciešami demokrātiskā sabiedrībā turklāt ievērojot samērīguma principu.” Aicinām veikt redakcionālus labojumus, ņemot vērā iepriekš minēto Ministru kabineta noteikumu anotācijā norādīto mērķi.

Plāna 13.lpp ir iekļauts aktivitāšu uzskaitījums, atsaucoties uz iedzīvotāju diskusijām 2019. un 2020.gadā, taču ņemot vērā, ka LPA bija viena no iedzīvotāju diskusiju organizētājiem un viedokļu apkopotājiem, secinām, ka aktivitāšu uzskaitījums ir veikts izlases kārtībā ar neskaidriem kritērijiem, dažkārt, Plānā minot no diskusiju dalībnieku teiktā tikai atsevišķus fragmentus, kas nesniedz pilnu kontekstu kādā tas tika minēts. Piemēram, dalībnieki diskusijās

neaicināja neatbalstīt konkrētas organizācijas, bet gan norādīja, ka jāveicina savstarpējā sadarbība, tāpat netika pausts aicinājums finansējumu piešķirumos prioritizēt ideju ģenerēšanu, un nevis konkrētu aktivitāšu īstenošanu. Tādēļ aicinām precizēt aktivitāšu uzskaitījumu redakciju.

Plāna 13.lpp. norādīts, ka “Uzdevuma izpildei plānā paredzēts turpināt valsts budžeta programmu „NVO fonds”, sekmējot iedzīvotāju sadarbību, līdzdalību un savstarpēju uzticēšanos, nodrošināt atbalstu NVO reģionu līmenī, kā arī nodrošināt līdzfinansējumu dalībai starptautiskos projektos un veicināt brīvprātīgo darbu.” Atgādinām, ka NVO fonda virzienus, no kā izriet atbalstāmās aktivitātes, ik gadu nosaka NVO fonda Stratēģiskās plānošanas komiteja, ko apstiprina Sabiedrības integrācijas fonda padome. Tādēļ aicinām labot Plāna redakciju, neiekļaujot konkrētus virzienus, aktivitātes un uzdevumus, kas ir pretrunā ar normatīvajiem aktiem jau nostiprinātai NVO fonda darbības kārtībai.

Virzienā “2.3. Veidot kvalitatīvu, drošu un iekļaujošu demokrātiskās līdzdalības un informācijas telpu” iztrūkst mediju iekļaušana kā nozīmīgs sektors virziena uzdevumu īstenošanai jeb mediji kā demokrātisko vērtību popularizēšanas, sabiedrības informēšanas un izglītošanas instruments. Vienlaikus vēšam uzmanību, ka iedzīvotāju diskusijās regulāri izskanēja aicinājums stiprināt medijus kā būtisku kvalitatīvu demokrātiskās līdzdalības un informācijas telpu. Tādēļ aicinām papildināt Plāna redakciju, paredzot arī mediju lomu kā demokrātiskās līdzdalības un informācijas telpas veicinātāju un īstenotāju.

Plānā termins un koncepts “pilsoniskais dialogs” tiek lietots nekorektā interpretācijā un attiecīgi arī iekļauts neatbilstošā virzienā “Veidot kvalitatīvu, drošu un iekļaujošu demokrātiskās līdzdalības un informācijas telpu”. Aicinām pilsonisko dialogu iekļaut 2. vai 2.2.sadaļā, attiecīgi arī labojot Plāna IV daļas 2.3.2.pasākumu. Atkārtoti skaidrojam termina un koncepta “pilsoniskais dialogs” nozīmi, kas nav informācijas nodošana, bet strukturēts dialogs:

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Sociālais dialogs Austrumu partnerības valstīs”: Pilsoniskais dialogs ir dialogs kas saista visas pilsoniskās sabiedrības organizācijas savā starpā un ar valdību vai tās pārstāvjiem, un tā nolūks ir veicināt līdzdalības demokrātiju, balstoties uz pilsoņu kompetenci un ieinteresētību, ko viņi īsteno pašu veidotajās organizācijās, lai aizstāvētu noteiktas intereses, sasniegtu noteiktus mērķus vai atbalstītu noteiktas vērtības. (..) Lai varētu pastāvēt pilsoniskais dialogs, ir jāatzīst pilsoniskās tiesības un cilvēka pamattiesības, īpaši vārda brīvība, biedrošanās un pulcēšanās brīvība. Šīs tiesības ir noteiktas ES Pamattiesību hartā.”

Saeima, apstiprinot Nacionālo attīstības plānu 2021-2027, nepārprotami pilsonisko dialogu ir pielīdzinājuši sociālajam dialogam, tādējādi “(..) nosakot dialogam ar pilsonisko sabiedrību līdzvērtīgu pieeju - sociālo dialogu visos lēmumu pieņemšanas posmos, tādējādi stiprinot demokrātiju, palielinot iedzīvotāju savstarpējo uzticēšanos un uzticēšanos valstij (..)”, kas nozīmē, ka tā izpausmes arī ir līdzvērtīgas un tās nav, kā plānā minēts – kā kvalitatīva informēšana, bet gan strukturēts dialogs pilsoniskās sabiedrības organizācijām ar valdību un citiem lēmumu pieņēmējiem, ar mērķi veidot tiesisko regulējumu.”

Plāna uzdevumā 2.1.1. pie līdzatbildīgajām personām aicinām iekļaut arī NVO. Tāpat aicinām precizēt rezultatīvo rādītāju “cik diskusijas būs notikušas”. Vienlaikus aicinām precizēt terminu “pilsoniskās izglītības domnīca”, kas pēc būtības ir divas atšķirīgas aktivitātes. Domnīca ir process, kurā tiek izmantota, piemēram, dizaina domāšanas pieeja, lai risinātu kādas sistemātiskas problēmas. Savukārt pilsoniskā izglītība ir mācību process līdzdalības demokrātijas, cilvēktiesību un sociālās atbildības stiprināšanai.

Lūdzam precizēt, pēc kāda principa ir veikti Plāna 2.2.1 uzdevuma darbības rezultāti, kas nesaskan ar NVO fonda konceptuālā ziņojuma saturu, kas šobrīd ir dokuments, kurš nosaka NVO fonda darbības virzienus. Tāpat norādām, ka nepamatoti ir izslēgta interešu pārstāvniecības un aizstāvības aktivitātes, kas vēsturiski ir NVO fonda izveides pamatmērķis. Aicinām precizēt 2.2.1 uzdevuma redakciju.

Aicinām Plāna 2.2.3.uzdevumu “Reģionu NVO atbalsta programma” pie rezultatīvajiem rādītājiem izteikt šādā redakcijā “Katru gadu nodrošināta 1 reģiona līmeņa NVO atbalsta centra darbība katrā reģionā kā pilsoniskās kompetences centri/inkubatori”, kā tas tika saskaņots ar Kultūras ministriju saskaņošanas sanāksmē, pamatojoties uz to, ka ir nepieciešams modernizēt un uzlabot reģionālo programmu. Vienlaikus aicinām palielināt plānoto finanšu apjomu, vienam reģionam paredzot vismaz 40 000 EUR gadā.

Aicinām precizēt Plāna 2.2.4. ”NVO līdzfinansējuma programma” rezultatīvo rādītāju, proti, nav saprotams, kādēļ Kultūras ministrija paredz tik zemu sasniedzamo rādītāju, kā arī paredz Līdzfinansējuma programmu, kas attiecas uz Erasmus+ projektiem, kas tomēr vērtējama kā ierobežojoša programma, neatbalstot visas organizācijas, kas piesaista finansējumu no dažādiem ārvalstu finansētājiem un programmām.

Iebilstam pret Plāna 2.2.8. uzdevuma redakciju un aicinām to labot, proti, LPA sniegtais priekšlikums bija pasākums pilsoniskā dialoga īstenošanai un stiprināšanai, taču piedāvātā redakcija pasākumam nav korekta un konceptuāli atšķiras no pamatidejas par pilsonisko dialogu. Tāpat aicinām nenoteikt konkrētu NVO skaitu kā rezultatīvos rādītājus, jo šobrīd nav panākta konceptuāla vienošanās starp Valsts kanceleju, Sabiedrības integrācijas fondu un NVO un Ministru kabineta sadarbības memoranda īstenošanas padomes NVO pārstāvjiem par šo programmu.

Vienlaikus aicinām skaidrot, vai Plāna 2.2.8. pasākums ietver vienkopus abus no Darbības programmas pasākumu “Atbalsts pilsoniskās sabiedrības organizāciju izaugsmei, stiprinot līdzdalību publiskās pārvaldes lēmumu pieņemšanas procesos” un “Sabiedrības saliedēšana, veicinot sabiedrības pašorganizēšanos un paplašinot sadarbības un līdzdarbības prasmes un iespējas” vai tikai vienu no šīm programmām (nav saprotams kuru), kuras plāno īstenot Valsts kanceleja.

Papildus aicinām informēt par Kultūras ministrijas plāniem attiecībā par pilsoniskās sabiedrības atbalstu dažādu programmu ietvaros. Pēc Finanšu ministrijas sniegtajiem datiem, atbalsta sniegšanu Latvijas nevalstisko organizāciju fondam, t.sk, atbalsts NVO darbībai (t.sk. atbalsts reģionālajiem NVO atbalsta centriem, mazākumtautību līdzdalībai, atbalsts diasporas organizācijām u.c.), kapacitātes un interešu pārstāvības spēju celšanai plāno ieviest Valsts kanceleja, nevis Kultūras ministrija, tādēļ aicinām skaidrot, vai Darbības programmā paredzētās aktivitātes un finansējums ir aizstājošs mehānisms minētajām programmām vai papildinošs.

Plāna kopsavilkumā par plānā iekļauto uzdevumu īstenošanai nepieciešamo valsts un pašvaldību budžeta finansējumu investīcijai 70.11.00 aicinām paredzēt nepieciešamo papildus finansējumu pilnvērtīgai Līdzfinansējuma programmai vismaz 100 000 euro gadā.

Latvijas Pilsoniskā alianse apliecina gatavību iesaistīties Plāna uzlabošanas un ieviešanas procesā, sniedzot nevalstiskā sektora viedokli un ekspertīzi.

Lūdzam iesaistīt LPA visos komunikācijas procesos, kas būs par plāna redakciju precizēšanu.

Direktore (paraksts*) Kristīne Zonberga

* Dokuments ir parakstīts ar drošu elektronisko parakstu

K.Zonberga
24245580
Kristine@nvo.lv

Kultūras ministrija

Sabiedrības integrācijas
fonds

*Atzinums ir sagatavots ar Sabiedrības integrācijas fonda
finansiālu atbalstu no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem. Par
atzinuma saturu atbild Latvijas Pilsoniskā alianse.*